

Brugse Stam

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

ISSN 2294-5415

57ste jaargang nr. 5 - september-oktober 2025

Verspreiding op ca. 2 900 mailadressen

Gratis via mail (aanvraag: brugsestam@fvbrugge.be)

FAMILIEKUNDE VLAANDEREN REGIO BRUGGE

Kennisplatform voor familiegeschiedenis

FV Brugge vzw - BE 0535.565.209

 <https://fvbrugge.be/>

 FV Brugge, Moerkerkse Steenweg 190, 8310 St-Kruis-Brugge

 BE19 9730 9465 0412 van FV regio Brugge

 Hoofdredacteur: Paul Lanssens (brugsestam@fvbrugge.be)

 Redactie: Jean-Marie Bulthé, Johan Haerynck,
Reinhilde Aendekerk, Raf Barzeele

 Secr: Jean-Marie Bulthé (secretariaat@fvbrugge.be)

 Verantw. uitg: Jo Patteeuw, Kerklaan 30, 8310 Brugge

In dit nummer

FAMILIEKUNDE BRUGGE IS VERHUISD NAAR SINT-KRUIS	2
OFFICIËLE HEROPENING DOOR SCHEPEN PIETER MARECHAL	2
OPENINGSTIJDEN VAN ONS NIEUW DOCUMENTATIECENTRUM	4
UW LIDMAATSCHAP VOOR 2026	4
BASISCURSUS 'OUD SCHRIFT LEZEN': NOG 2 PLAATSEN	5
DEELNAME AAN SINT-KRUIS KERMIS	5
LEZING: HOE WAANZINNIG WAS JOHANNA DE WAANZINNIGE	5
LEZING: HET RAADSEL VAN HET FORT LAPIN	6
OEFENING OUD SCHRIFT EN LATIJN	7
WEZERIJAKTEN VAN WEST-VLAANDEREN OP VRIJWILLIGERSRAB	8
HET BISSCHOPPELIJK ARCHIEF BRUGGE	9
WEST-VLAAMSE OORLOGSSCHADEDOSSIERS WO-II ONLINE	9
OORLOGSKRANTEN UIT WO-I NU OOK ONLINE	10
SCHENKING VAN 10.000 BIDPRENTJES	12
PROCESDOSSIERS VAN HET BRUGSE VRIJE (12): SCHOOLMEESTER-ORGANIST	
CONTRA DE WET VAN KAPRIJKE	13

FAMILIEKUNDE BRUGGE IS VERHUISD NAAR SINT-KRUIS

De verhuis van ons documentatiecentrum naar het stedelijk administratief centrum in Sint-Kruis is voltooid. Het schepencollege gaf ons een nieuw onderkomen in het gebouw waar ook de bibliotheek, de bevolking en de lokale politie gevestigd zijn, naast de kerk van Sint-Kruis (Moerkerkse Steenweg 190). De verhuisdag was 18 augustus 2025. De leeszaal, de bibliotheek, en het archief werden afgewerkt en alle documenten zijn nu beschikbaar. Op 11 september werd ons documentatiecentrum officieel heropend in aanwezigheid van schepenen Pieter Marechal. Meer details op blz. 2

Brugse Stam met steun van:

B R U
G G E

Familiekunde
Vlaanderen

FAMILIEKUNDE BRUGGE IS VERHUISD NAAR SINT-KRUIS OFFICIËLE HEROPENING DOOR SCHEPEN PIETER MARECHAL

Paul Lanssens

Zoals aangekondigd in ons vorig nummer heeft de stad Brugge de gebouwen in de Kleine Hertsbergestraat 1 en 3 verkocht. Familiekunde Brugge was daar al 44 jaar gevestigd. In mei kregen we van het schepencollege de beschikking over de helft van de verdieping van het administratief centrum in Sint-Kruis. Beneden is daar bibliotheek de Zorge, de wijkpolitie, de Bevolking, een feestzaal en het sanitair. Wij namen dus onze intrek boven, in de vroegere lokalen van de politie. De beschikbare oppervlakte is identiek aan onze vorige lokalen.

In juni, juli en augustus was het voor ons bestuur en de vrijwilligers alle hens aan dek. Inpakken, demonteren van het meubilair, computerapparatuur veilig verzamelen, enz., als voorbereiding van de verhuisdag op 18 augustus 2025. Daarna startte de heropbouw, de kablage, schilderwerken, enz. De gelegenheid werd aangegrepen om de bibliotheek anders in te delen - met optimalisering van BIDOC (de bibliotheekcatalogus van Familiekunde Vlaanderen) - en opkuis te houden in de rommel.

We verlaten het oude gebouw

Alle materiaal komt binnen in het nieuwe lokaal

Qua nutsvoorzieningen komen wij in een modern en geïsoleerd gebouw, met mooi groen uitzicht en waar amper verwarmd zal moeten worden. Wij zijn het stadsbestuur bijzonder dankbaar voor deze nieuwe locatie.

Het nieuwe adres is **Moerkerkse Steenweg 190, 8310 Sint-Kruis-Brugge**.

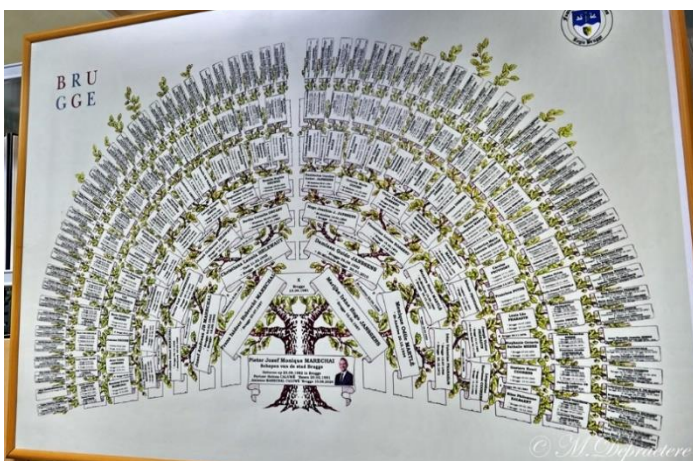

Op 11 september 2025 is ons documentatiecentrum officieel heropend in aanwezigheid van schepen Pieter Marechal. Bij die gelegenheid hebben we de schepen verrast met een genealogisch geschenk van formaat: de kwartierstaat met al zijn voorouders tot 9 (!) generaties ver. De kwartierstaat werd ingekaderd op een formaat van 1 meter x 70 centimeter. Het aantal personen op een kwartierstaat van 9 generaties kun je berekenen als volgt: $2^0 + 2^1 + 2^2 + 2^3 + \dots + 2^8 = 511$ personen! Verklaring: het aantal voorouders verdubbelt per generatie (startpersoon, ouders, grootouders, ...). Een globale formule om het aantal voorouders te berekenen is $2^n - 1$. Hierbij is 'n' het aantal generaties en de aftrek '-1' is omdat de startpersoon [1] slechts één keer geteld wordt.

Personen vooraan v.l.n.r.: schepen Pieter Marechal, voorzitter Jo Patteeuw, Paul Lanssens en Tony Strypsteen

Kwartierstaat van de schepen

Aandacht in de leeszaal

© Foto's Monique Depraetere en Michel Van den Brande

¹ De startpersoon is de persoon van wie de kwartierstaat wordt opgesteld. Die persoon wordt ook **proband** genoemd.

OPENINGSTIJDEN VAN ONS NIEUW DOCUMENTATIECENTRUM

Iedereen is welkom tijdens de openingstijden van ons documentatiecentrum. Een bestuurslid is beschikbaar voor uw vragen, hulp bij het lezen van oud schrift, e.d. Ook het contact met medezoekers is interessant. Het adres is **Moerkerkse Steenweg 190, 8310 Sint-Kruis-Brugge**. Om binnen te komen moet de trap genomen worden, wat het voor rolstoelgebruikers moeilijker maakt.

De toegang is gratis voor leden en vrijwilligers, niet-leden betalen € 2,00 per bezoek.

Check eventuele wijzigingen op fvbrugge.be

OPENINGSTIJDEN:

- Elke eerste maandag van 13:30 tot 16:30
- Elke tweede woensdag van 13:30 tot 16:30
- Elke vierde zaterdag van 09:00 tot 12:00

Concreet tot einde 2025:

- ma 01/09: -	- ma 03/11: Tony Strypsteen
- wo 10/09: -	- wo 12/11: Johan Haerynck
- za 27/09: Jean-Marie Bulthé	- za 22/11: Hervé Ceulenaere
- ma 06/10: Raf Barzeele	- ma 01/12: Jo Patteeuw
- wo 08/10: Jo Patteeuw	- wo 10/12: Anne-Marie Viaene
- za 25/10: Johan Salomons	- za 27/12: gesloten (terug open 5/1/2026)

- Afwisselend di en do van 13:30 tot 16:30 met Tony, Johan en de vrijwilligers

Concreet zijn dit de dinsdagen en de donderdagen tot einde 2025:

Gesloten in juli, augustus en september

-	-	-	-	do 02/10	di 07/10	di 14/10	do 23/10	di 28/10
do 06/11	do 13/11	di 18/11	do 27/11	di 02/12	do 11/12	di 16/12	di 23/12	-

Buiten bovenstaande uren in het documentatiecentrum, werken onze vrijwilligers ook thuis. Zij houden verder persoonlijk contact met Tony en Johan voor individuele afspraken.

HELPDESK ALDFAER MET TONY STRYPSTEEN:

Om gebruik te maken van de helpdesk: stuur een bericht met een korte schets van het probleem naar aldfaer@fvbrugge.be. Dan wordt er een datum afgesproken voor een afspraak in ons documentatiecentrum. Breng, indien mogelijk, een eigen laptop mee. Voor leden van Familiekunde is het consult gratis, anderen betalen € 5,00.

UW LIDMAATSCHAP VOOR 2026

**Wilt u in 2026 genieten van alle voordelen en dienstverlening van Familiekunde-Vlaanderen?
Word dan lid of hernieuw uw lidmaatschap!**

Als lid krijgt u vanaf nu gratis toegang tot onze nieuwe zoekrobot 'Octopus'. Verder kan u terecht in alle FV-afdelingen voor raad en om de bibliotheek te consulteren. U ontvangt Vlaamse Stam (digitaal tijdschrift) en ook Brugse Stam (digitaal tijdschrift). U krijgt korting op onze publicaties, cursussen en voordrachten. **Wij zijn vrijwilligers**. De lidgelden dienen voor onze algemene werking (tijdschriften, huisvesting, computers en scanners, boeken, ...).

Uw bijdrage is €40 [*] op BE58 4141 1712 2179 van Familiekunde Vlaanderen met vermelding "Lidgeld 2026 afdeling Brugge + uw mailadres" [**].

[*] U kan ook opteren om Vlaamse stam in luxe-afdruk te ontvangen met de post. Dan is uw bijdrage €50 i.p.v. €40.

[**] Vergeet niet om uw mailadres te vermelden zodat we onze tijdschriften kunnen toesturen.

BASISCURSUS 'OUD SCHRIFT LEZEN': NOG 2 PLAATSEN

Een belangrijke traditie zijn onze lessenreeksen. In het najaar van 2024 hadden we onze vernieuwde lessenreeks 'Genealogie'. Dit najaar is het dus opnieuw tijd voor onze lessenreeks 'Oud Schrift Lezen'. Doelgroep is niet alleen de beginnende stamboomonderzoeker, maar ook de iets gevorderde onderzoeker, die nog eens goed wil oefenen.

Belangrijk: in de cursus 'Oud Schrift Lezen' wordt naast het lezen, ook basiskennis bijgebracht over het eenvoudige Kerklatijn in de parochieregisters en over de gebruiken in die tijd.

Wanneer en waar:

De cursus gaat door op vijf donderdagavonden: **9, 16, 23 oktober en 6, 13 november 2025**, van **19:30 tot 21:00**, in ons nieuw documentatiecentrum, Moerkerkse Steenweg 190, 8310 Sint-Kruis (boven bibliotheek De Zorge). Gratis parkeren.

Programma:

- **Johan Haerynck**: 1 sessie over de burg. stand (9/10) en 2 over de parochieregisters (16 & 23/10).
- **Jo Patteeuw**: 1 sessie over de staten van goed (6/11) en 1 sessie over de weesakten (13/11).

Deelname:

Leden van Familiekunde Vlaanderen (FV) betalen 25 euro. Cursus en syllabus zijn inbegrepen voor dit bedrag. Niet-leden betalen 35 euro. Maximum 15 deelnemers, momenteel 13 ingeschreven.

Inschrijven door een mailtje naar brugsestam@fvbrugge.be. Zolang de cursus niet volzet is, word je dan uitgenodigd om 25 of 35 euro te storten op BE19 9730 9465 0412 van FV-Brugge.

DEELNAME AAN SINT-KRUIS KERMIS

Op zondag 21 september 2025 zal Familiekunde Brugge van 10:00-17:00 aanwezig zijn met een kleine stand op Sint-Kruis-Kermis, ter hoogte van de lokalen van De Zorge en in samenwerking met de Heemkundige Kring Brugs Ommeland. Kom bij ons met een vraag of voor een babbel.

LEZING: HOE WAANZINNIG WAS JOHANNA DE WAANZINNIGE

door psychiater Guido STELLAMANS

In samenwerking met de heemkundige kring Brugs Ommeland vzw.

- Tijdstip:** Maandag 20 oktober 2025 om 19:30.
(opgelet: dit is de 3de maandag van oktober, niet de 4de)
- Waar:** CM-lokaal, Moerkerkse Steenweg 118, St-Kruis.
- Toegang:** Toegangspreis leden € 3,00, niet-leden € 6,00.

Het eerste deel gaat over Johanna de Waanzinnige en na de pauze een overzicht van de instellingen in het Brugse die waanzinnigen behandelden.

Johanna de Waanzinnige (1479-1555), dochter van Ferdinand van Aragon en Isabella van Castilië, huwde in 1496 op 17-jarige leeftijd met Filips de Schone, zoon van Maximiliaan van Oostenrijk en Maria van Bourgondië. Als moeder van zes kinderen (allen “gekroonde hoofden” waaronder Keizer Karel) stierf haar man in 1506 in een toernooi. In shock organiseerde Johanna een begrafenisstoet waarbij zij het lijk van Filips overal met zich mee nam. Na een half jaar dolen stelde haar vader in Tordesillas een einde aan de chaotische stoet. Johanna werd krankzinnig verklaard en voor de resterende 46 jaar van haar leven opgesloten in de plaatselijke burcht.

Dit portret van Johanna de Waanzinnige, geschilderd door Juan de Flandes, hangt in het Kunsthistorisch Museum in Wenen

Guido Stellamans, psychiater op rust, groeide op in Knokke, maar woont al tientallen jaren in Sint-Kruis. Hij is nog steeds gefascineerd door de historische figuur van Johanna De Waanzinnige en ondernam in haar voetsporen in 2018 een reis van 4000 km in Spanje om te achterhalen wat die waanzin eigenlijk inhield: louter een psychotische depressie of was er meer aan de hand?

We zijn benieuwd het te vernemen!

LEZING: HET RAADSEL VAN HET FORT LAPIN

door **Luc PENNINCK**

In samenwerking met de heemkundige kring Brugs Ommeland vzw.

Tijdstip: Maandag 24 november 2025 om 19:30.

Waar: CM-lokaal, Moerkerkse Steenweg 118, St-Kruis.

Toegang: Toegangs prijs leden € 3,00, niet-leden € 6,00.

Rond de herkomst en de naamgeving van het Fort Lapin te Brugge hangt al langer dan vandaag een waas van geheimzinnigheid. Eerst was Luc Penninck geboeid door dit thema, later werd hij er geïntrigeerd door.

Stap voor stap ging hij op ontdekking. Het werd uiteindelijk een “*spannend*” verhaal met op het eind een voorzichtige conclusie die hij durft naar voren te schuiven vanwaar de naam Fort Lapin komt.

Luc Penninck is al van in zijn prille jeugd jaren gepassioneerd geïnteresseerd in alles wat geschiedenis, heemkunde en volkskunde betreft, zowel in Brugge en de Brugse regio, alsook daarbuiten. Op 12-jarige leeftijd mocht hij reeds een lidkaart in ontvangst nemen van de Koninklijke Heemkundige Kring Maurits Van Coppenolle. Gediplomeerde stadsgids sinds 1981. Politie-inspecteur op rust.

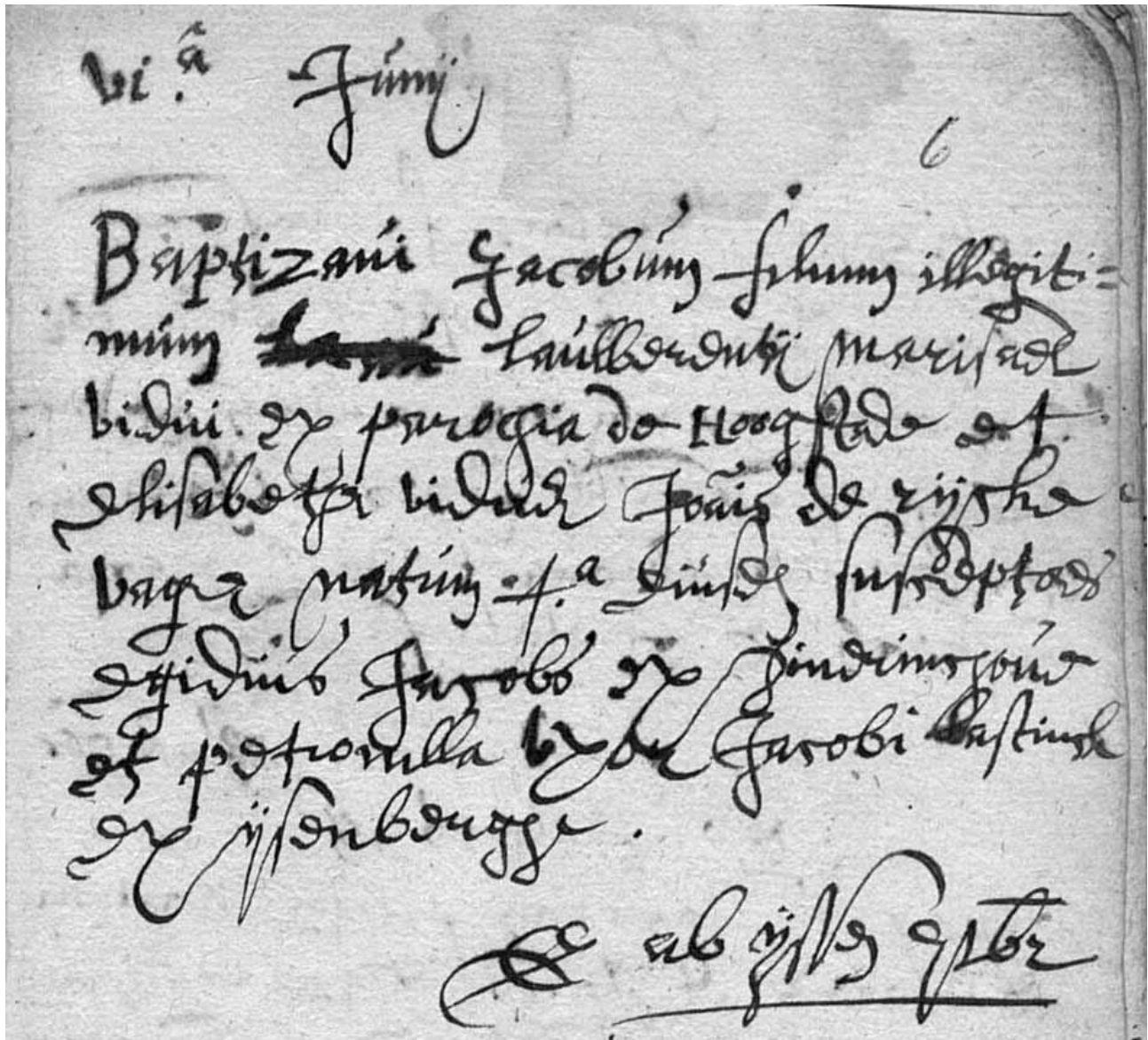
OEFENING OUD SCHRIFT EN LATIJN

Aimé Smeyers

Lezer en FV-lid **Guido Maryssael**, huisarts in Assebroek, daagt ons uit met een merkwaardige doopakte van 6 juni 1635 uit Izenberge.

https://agatha.arch.be/data/images/513/513_9000_000_00368_000/0_0006_r (beeld 6)

<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-C3M1-XSZF-4> (beeld 501)

6a junii (1635)

Baptizavi Jacobum filium illegiti-
mum ~~laurentii~~ lauerentii marisael
vidui ex parochia de Hoogstade et
elisabethæ viduæ joa(nn)is de rijcke
vagæ natum 4a eiusdem susceptores
egidius Jacobs ex giverinchove
et petronilla uxor Jacobi bastinck
ex ysenberghe

De 6de juni (1635) heb ik gedoopt Jacobus, onwettige
zoon van Lauwerentius Marisael (weduwenaar uit de
parochie Hoogstade) en Elisabeth (weduwe van
Joannes de Rycke, zonder vaste verblijfplaats).

(Het kind is) geboren op de 4de van dezelfde (maand).

Doopheffers Egidius Jacobs (uit Gijverinckhove) en
Petronilla (de vrouw van Jacobus Bastinck uit
Izenberge).

Het bijvoeglijk naamwoord 'vagus', synoniem van 'vagabundus' betekent 'zwerper' (A. Dumont, Genealogisch woordenboek, <http://www.genealogieonline.nl/woordenboek>, 2008, p.538). De vorm 'vagæ', (genitief vrouwelijk enkelvoud) is een bijvoeglijke bepaling bij 'Elisabethae viduæ Joannis de Rijcke'.

Die Elisabeth kunnen we opzoeken in www.vrijwilligersrab.be. Ze heet Elisabeth Bastinck en was op 05.07.1614 in Gijverinckhove gehuwd met Joannes Derycke ^[2]. In hetzelfde Gijverinckhove werd ze weduwe op 23.02.1632 ^[3].

Hier in Izenberge staat ze bij de bevalling van haar kind Jacobus op 4 juni 1635 vermeld als *vaga* en heeft ze dus geen vaste woonplaats. Deze geboorte onthult meteen dat de weduwnaar Laurentius Marisaël uit Hoogstade en de weduwe Elisabetha Bastinck betrekkingen met een zondig karakter hebben onderhouden. Blijkbaar was dat voor weduwen en weduwnaars in de 17de eeuw niet uitzonderlijk ^[4], hoewel hierbij dient vermeld dat we over te weinig bronnen beschikken om de verspreiding van dit verschijnsel in te schatten. Eigenlijk jammer dat genealogische en heemkundige kringen zich maar zelden begeven op het breder demografisch onderzoek van een dorp of een streek, om vanuit de geloofsopvatting en geloofshouding van de gewone mensen, ook beter hun dagelijks leven en beslommeringen te leren kennen.

WEZERIJKTEN VAN WEST-VLAANDEREN OP VRIJWILLIGERSRAB

Jo Patteeuw

In ons vorig nummer toonden we waar je in Agatha (<https://agatha.arch.be>, de zoekrobot van het Rijksarchief) de wezerijakten van Kortrijk kunt vinden. Een vraag die regelmatig gesteld wordt en een leerzaam antwoord om Agatha beter te begrijpen.

In een reactie wijst lezer en FV-lid **Walter Vande Kerkhove**, de IT-beheerder van [vrijwilligersrab](http://www.vrijwilligersrab.be) (www.vrijwilligersrab.be, de database van de West-Vlaamse vrijwilligers) er ons op dat je deze akten vlotter kan vinden via de onovertroffen West-Vlaamse database. Meer nog: je vindt er alle wezerijakten van West-Vlaanderen, dus niet alleen deze van Kortrijk. De boeken die op het Rijksarchief vermeld staan werden hier verwerkt en opgenomen.

Ze zijn te consulteren op Vrijwilligersrab, via het menu onder *Ancien Regime* → *Staten van Goed en Wezenakten* en dan → *Wezerijakten*.

Opmerkingen:

1. In veel gevallen wordt alleen de overleden persoon vermeld, dus niet alle partijen zoals echtgenoten, kinderen, voogden, enz. Jammer, want die staan ook niet in de gedrukte indexen.
2. De foto's beginnen met 1 wat niet altijd overeenkomt met het eerste blad of folio.
3. In sommige registers beginnen de folionummers telkens bij een nieuwe heerlijkheid. Soms staat er een index vooraan van de heerlijkheden en het folio waar de heerlijkheid begint.

Dus een beetje zoekwerk en geduld, maar het helpt je wel op weg.

² [Gijverinckhove \(Alveringem\): Sint-Petrus | 1606 - 1665](#) f°11

³ [Gijverinckhove \(Alveringem\): Sint-Petrus | 1629 - 1680](#) f°285

⁴ Zie daaromtrent o.a. M. CLOET, *Het kerkelijk leven in een landelijke dekenij van Vlaanderen tijdens de XVIIe eeuw - Tielt van 1609 tot 1700* (Werken op het gebied van de Geschiedenis en de Filologie). Universitaire Uitgaven, Leuven, 1968, p.443.

HET BISSCHOPPELIJK ARCHIEF BRUGGE

Het geheugen van het bisdom Brugge

Paul Lanssens

Op maandag 26 mei 2025 bezocht een groep van 15 geïnteresseerden het Bisschoppelijk Archief in Brugge, een bezoek dat door Heemkunde West-Vlaanderen georganiseerd werd. Archivaris Céline Decottignies verraste ons met een inkijs in enkele topstukken uit de rijke collectie.

Het Bisschoppelijk Archief huisvest tal van (soms onvermoede) bronnen voor erfgoed-onderzoek en genealogie. Bij elk archiefstuk werden eventuele onderzoeksmogelijkheden besproken, zoals bijvoorbeeld bij de verslagen van bisschoppelijke en dekenale visitaties, een chronologisch geordende reeks Acta Episcopali (notulen van beleidsbeslissingen), maar ook enkele archieven van kloosters en abdijen, waarvan sommige een belangrijke rol speelden in de uitbouw en organisatie van regionaal en lokaal onderwijs.

Voor meer informatie en een bronnenoverzicht verwijzen we naar onderstaande websites.

Praktische info over het archief:

<https://www.otheo.be/bisdom-brugge/artikel/bisschoppelijk-archief-brugge>

De ingescande inventaris uit 1980

<https://www.otheo.be/bisdom-brugge/artikel/toegangen-verwante-publicaties-bisschoppelijk-archief-brugge>

De elektronische catalogus via Lias (open de '+' en kies bisdom Brugge - Grootseminarie Brugge):

<https://abs.lias.be/Query/archivplansuche.aspx>

WEST-VLAAMSE OORLOGSSCHADEDOSSIERS WO-II ONLINE

In het Rijksarchief werken twee stagiairs aan de ontsluiting van de vele duizenden **West-Vlaamse oorlogsschadedossiers** uit WO-II die bewaard worden in het Rijksarchief Brugge (www.arch.be/brugge). Deze dossiers vormen bijzonder waardevol bronnenmateriaal voor onder meer genealogisch en heemkundig onderzoek. De voornaamste gegevens (naam van de aanvrager, locatie van het getroffen goed of de getroffen goederen, aanwezigheid van iconografisch materiaal ...) worden ingevoerd in een databank die toekomstige opzoeken aanzienlijk zal vergemakkelijken. In de tussentijd kunnen onderzoekers die een specifiek dossier willen terugvinden, gebruikmaken van de reeds gedigitaliseerde alfabetische fiches:

https://www.arch.be/index.php?l=nl&m=nieuws&r=alle-nieuwsberichten&a=2018-05-08-meer-dan-1-miljoen-fiches-over-oorlogsschadedossiers-woii-online&fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAR1urFuEWX4sFa_tNj3CbqLmd97nXLbHbF6paZiCw2O5Ko0n8HEAqGDfbjl_aem_t6e3MgSY26lxS5J_iJMREg

OORLOGSKRANTEN UIT WO-I NU OOK ONLINE

Raf Barzeele

Sinds de herdenking van 100 jaar Groote Oorlog is de belangstelling voor de geschreven pers uit de Eerste Wereldoorlog groot geworden. Het gaat dan vooral over frontbladen, sluikpers, kranten, tijdschriften, pamfletten en vlugschriften. Er waren ook lokale initiatieven, zoals een krantje dat tijdens de oorlogsjaren 1917-1918 werd uitgegeven door de toenmalige onderpastoor Joseph Van Ryckeghem van Diksmuide. Hierin werden tal van inlichtingen samengebracht over de Diksmuidelingen die vluchtten naar Frankrijk en Engeland met hun vluchtverhalen. De communicatiemogelijkheden waren in die tijd zeer beperkt. Zo werden in de kranten zoekertjes geplaatst van bv. vrouwen met kinderen die op zoek waren naar hun echtgenoot aan het front of van ouders die zochten naar hun zoon aan het front....

Op de website 'Het Archief' vindt men meer dan 270.000 pagina's, verspreid over 52.236 edities van 904 verschillende kranten!

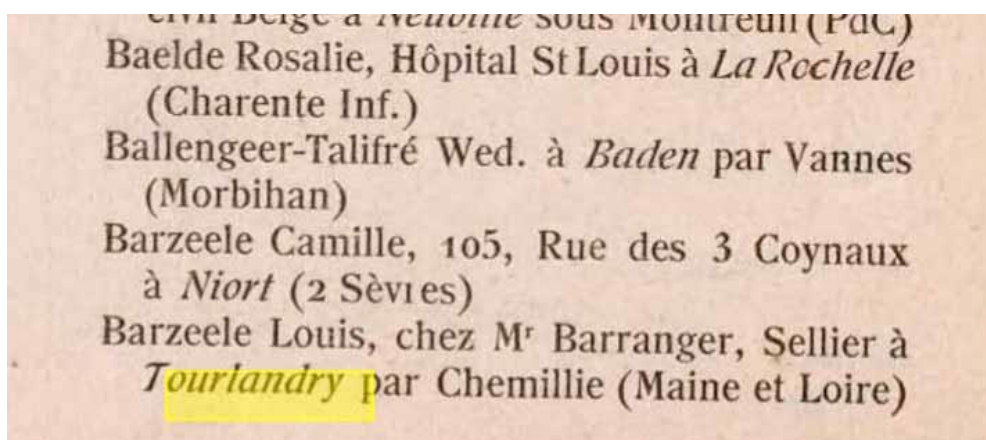
<https://nieuwsvandegrooteoorlog.hetarchief.be/>

De website is eenvoudig te gebruiken. Het volstaat om een familienaam (of gelijk welk woord) te typen in de zoekbalk bovenaan. De kranten waarin de naam voorkomt worden aangeboden met de naam gehighlight (gele balkjes).

Ook mijn familie werd niet gespaard van de gruwel van de eerste wereldoorlog. Mijn oudouders (Carolus Ludovicus Barzeele x Maria Ludovica Staelen) woonden bij het uitbreken van de oorlog in Diksmuide en zijn kort nadien op 70-jarige leeftijd via Ichtegem gevlucht naar Frankrijk. Tijdens hun vlucht waren ze vergezeld van o.m. hun kleinkinderen Achiël Barzeele (mijn grootvader), André Barzeele (broer van mijn grootvader) en Alina Barzeele (zus van mijn grootvader). Uiteindelijk zijn ze beland in La Tourlandry waar ze tijdens de oorlog gebleven zijn. Alina is er op 25 oktober 1918 overleden ten gevolge van de Spaanse griep.

Nu even kijken op de website of we iets vinden over de familie Barzeele?

Bij het invoeren van de naam '*La Tourlandry*' krijg je eerst een lijst van dagbladen. Ik vind dat zij terecht gekomen waren bij de familie Barranger (zadelmakerij) in La Tourlandry. Ook lezen we dat Kamiel Barzeele toen in Niort woonde (te vinden in de krant '*Dixmuide en omstreken, op het vreemde*' van 1 mei 1917).

Verder vinden we in de krant 'Ons Vlaanderen' van 9 september 1917, in een lijst van vluchtelingen uit Ichtegem, André Barzeele, de broer van mijn grootvader terug.

Lijst der Vluchtelingen van Ichteghem
Barzeele-Decœur André, zadelmaker à la Tourlandry
par Chemillé (M.-et-L.).
Becue Jules, Coryde bij Veurne.
Beuselinck Alois, Granville la Teinturiere.

Zo vind ik ook in dezelfde krant 'Ons Vlaanderen' van 19 augustus 1917 dat Camiel Barzeele, schilder en herbergier uit Bredene-dorp, gezocht wordt door zijn vrouw Maria Dumortier en hun negen kinderen.

(25-29)
— Camiel Barzeele, schilder en herbergier,
Bredene-Dorp, zijne vrouw en negen kinders
worden opgezocht door Marie Dumortier chez
Mlle Dedie, maison de santé de Gamby, par
Villebois-la-Valette (Charente). (25-29)

Ik de krant 'Dixmude en omstreken, op het vreemde' van 1 oktober 1917 lezen we dat Benedictus Benoît Barzeele en zijn dochter Julia verbleven in de 15 rue de Carnot, Montauban (Tarn et Garonne).

in Frankrijk
Barzeele Benoît en dochter Julia, Rue de
Carnot 15, à Montauban (Tarn et Garonne).
Booghs Florimont, 72 Faubourg Sapiacou,
à Montauban (Tarn et Garonne).

En zo kunnen we met deze website onze familiegeschiedenis uitbreiden met de lotgevallen van familieleden tijdens de Eerste Wereldoorlog. Zeker een aanwinst omdat de website gemakkelijk te gebruiken is. Deze website gaat vooral over de gewone burgers die op de vlucht waren voor de gruwelen van de oorlog en is een aanvulling op de website over de militaire gegevens (fiches) van de frontsoldaten. Zie hiervoor naar een eerder artikel van onze secretaris Jean-Marie Bulthé, verschenen in Brugse Stam van januari-februari 2023 op pagina 4 ^[5].

Lezers die aanvullende informatie zouden hebben over de vlucht van de familie Barzeele uit Diksmuide naar Frankrijk kunnen dit melden aan raf.barzeele@telenet.be.

⁵ "Het Belgian war dead register en jouw stamboom" door Jean-Marie Bulthé, Brugse Stam 2023, 55ste jaargang nr. 1, januari-februari 2023, blz. 4. In dit artikel wordt de website www.wardeadregister.be besproken.

SCHENKING VAN 10.000 BIDPRENTJES

Op 2 augustus 2025 ontving Familiekunde Brugge van Roos Dierickx uit Sint-Michiels een schenking van ca. 10.000 bidprentjes. De collectie was afkomstig van wijlen haar vader en haar broer. Het was letterlijk een volle autokoffer. Tot vreugde van onze vrijwilligers waren de bidprentjes volledig alfabetisch geëklasseerd. Op een aantal was er zelfs genealogische informatie bijgeschreven ... Hartelijk dank !

Rouwbriefen, bidprentjes, stambomen, familieboeken, kwartierstaten, heemkundige werken worden door onze vereniging met dank aanvaard. U geeft ze definitief in goede handen. Ze belanden niet in de krochten van een verzamelaar of in het kraam van een opkoper. Bij ons krijgt u de gemoedsrust dat ze voor altijd veilig bewaard worden, dat ze opgenomen worden in de catalogus van onze bibliotheek en dat ze digitaal kunnen geconsulteerd worden door alle geïnteresseerden als eerste bron om hun stamboom op te maken.

Wie ook iets wil schenken, kan afspreken via secretariaat@fvbrugge.be.

PROCESDOSSIERS VAN HET BRUGSE VRIJE (12): SCHOOLMEESTER-ORGANIST CONTRA DE WET VAN KAPRIJKE

Laurent Inghelbrecht

Laurent Inghelbrecht inventariseert al bijna 25 jaar - samen met *Anne Marie Van Basselaere*, *Nicole Van Accolyen*, *Dirk Verhaeghe* en de *vzw Vrijwilligers van Oranje* - de burgerlijke procesdossiers van het Brugse Vrije in het Rijksarchief van Brugge. In die tijd namen ze al meer dan 50.000 dossiers van de 107.000 door [6]. De eerste 6.000 zijn raadpleegbaar op vrijwilligersrab.be.

In deze rubriek bespreekt hij telkens één dossier dat relevant is voor de tijdgeest.

In deze aflevering wordt een onderbelichte genealogische bron goed uit de doeken gedaan. Het probleem met oude gerechtsdossiers is dat ze vaak maar deels bewaard zijn gebleven en dat we vaak niet het procesmoment zien waarover het bewaarde stuk gaat.

**** Rijksarchief Brugge - Processen Brugse Vrije - Ongeordend BVO 54033 ****

Egbert Hemeryck werd in 1712 tijdelijk aangesteld als schoolmeester en organist in Boekhoute. Hij had bij zijn vader Erasmus Hemeryck fs Jacob, die koster was in Torhout, al ervaring opgedaan.

Nog in hetzelfde jaar 1712 zocht hij promotie en solliciteerde voor de vacature van schoolmeester en organist in de stad Kaprijke. De deken van Aardenburg gaf zijn fiat en op 29 maart 1713 stelde het stadsbestuur van Kaprijke Egbert aan met een **jaarloon van 12 £ gr en een woning**. Daarboven kreeg hij bijdragen van verschillende religieuze verenigingen: de gilde van *den Soete Naeme Jesus*, de gilde van *den Martelaer Sinte Sebastiaen* en die van de *Onse Lieve Vrouwe Authaer*.

Op 26 februari 1723 diende Egbert Hemeryck een **rekwest** in bij de schepenen van het Vrije.

Wat was er aan de hand? Toen schepen Charles de Villegas, als commissaris van het Vrije, de jaarrekening 1720 van de stad Kaprijke kwam afhoren zou hij iets geschraapt hebben zonder kennis van zaken. Daarover schreef **suppliant** Egbert Hemeryck dat hij toen, op ingeven van kwaadwilligen, niet gehoord werd. Aldus ontving hij van zijn loon voor de jaren 1720, 1721 en 1722 telkens slechts 6 £ gr. in plaats van 12 £ gr. Hij eiste de overige 18 £ gr. loon op.

- In zijn rekwest stelde hij dat men contracten niet kan vernietigen nadat ze uitgevoerd zijn.
- Hij verhaalde hoe hij werd aangesteld en voegde in bijlage de sollicitatiebrief met daarop zijn aanstelling door de wet van Kaprijke.
- Daarnaast diende hij een document in van 13 november 1713, waarbij de gezinshoofden van Kaprijke tekenden dat ze akkoord waren met zijn aanstelling en zijn jaarloon van 12 £ gr.
- Voorts schreef hij dat hij die functie heeft uitgeoefend *tot elks contentement*, met daarvan een attest van 26 mei 1719, geschreven door de burgemeester en schepenen van Kaprijke, dat hij al zes jaar zijn werk als schoolmeester en organist goed deed.
- Daarenboven porde hij alle kinderen aan om naar school te komen, ook de arme. Dat staafde hij met het relaas van het kerkgebod dat gepubliceerd werd door de schout Pieter Dhont op 22 juni 1721 en 9 november 1721.

Na ontvangst van dit rekwest, bevelen de schepenen van het Vrije dat beide partijen moesten verschijnen voor burgemeester de Haveskerke en schepen Rommel op vrijdag 5 maart 1723 om 10 uur.

⁶ De criminele processen van het Brugse Vrije zijn bewerkt door Geert Tavernier. Ze staan ook op vrijwilligersrab.be. De criminele processen van de stad Brugge zijn bewerkt door Paul Coghe en Jean Marie Bulthé in Brugse Stam.

Op de bewuste dag was de suppliant Hemeryck persoonlijk van Kaprijke naar Brugge gekomen. Daar stelde hij zijn **procureur** aan, advocaat Marquier. Hij herhaalde zijn rekwest van hiervoor.

Namens de **verweerders** was griffier Coorenbyter van Kaprijke gekomen. Hij zei erbij te blijven dat de ordonnantie van de commissarissen van het Vrije moest toegepast worden, m.a.w. dat het loon van de eiser over 3 jaren van 12 £ gr. naar 6 £ gr. per jaar werd gereduceerd.

Hiervoor diende de griffier zijn document **ampliatie van verbaal** in. Daarin staat dat Hemeryck in fout was, omdat hij een attest had moeten schrijven waarin hij moest aangeven hoeveel arme kinderen bij hem naar school kwamen. De fout lag dus bij Hemeryck en hij moest de verweerders niet blameren voor de schepenen van het Vrije.

Volgens de verweerders probeerde Hemeryck de schepenen van het Vrije te overtuigen dat de 12 £ gr. *pensioen* (loon) zou zijn voor zijn orgelspel, maar dat klopte niet. In de kohieren werd hij jaarlijks 6 £ gr. betaald voor dat orgelspel. Bovendien speelde hij een derde van het jaar niet eens, wat van zijn loon afgetrokken had mogen worden.

Hemeryck had zelfs geen *patent* of *admissie* van de Heer van Kaprijke. De Heer was de enige die het recht had om de schoolmeester en organist aan te stellen. De burgemeester en schepenen van Kaprijke, die de admissie verleend hadden, verbonden zich tot niets verder dan hun autoriteit toeliet.

Voor 1721 kon Hemeryck van de ontvanger 6 £ gr. krijgen. Voor 1722 kon hij het bedrag innen bij de ontvanger als de commissaris een bedrag in de rekening zou laten passeren als hij die de rekening kwam afhoren. Dat moest volgens de verweerders volstaan. Ze meenden dat Hemerycks eis voor de overige 6 £ gr per jaar niet ontvankelijk was omdat hij geen loon kon eisen voor iets wat hij - volgens hen - niet deed.

De verweerders schreven bereid te zijn om dat te bewijzen in overeenstemming met het reglement voor het platteland van 1672. Met een kopie van de vierschaarzitting van 29 maart 1713 toen Hemerycks sollicitatie besproken werd, herinnerden ze aan de voorwaarden van zijn aanstelling en loon. Daarnaast dienden ze een rekwest in die de grote gelanden en ingezetenen van Kaprijke al op 20 mei 1715 hadden gepresenteerd aan de heer van Kaprijke. Dat was toen nog wijlen jonker Anthone Leonardus de Seclijn, die in 1717 overleed.

De ingezetenen hadden toen gevraagd om de aanstelling van een *wel gheleerden, godt vreesenden ende goeden gemanierden schoolmeester*. Volgens hen was Hemeryck niet goed genoeg opgeleid en had weinig genegenheid voor de school.

Daarenboven dienden de verweerders meerdere afschriften uit hun eigen resolutieboeken in.

- Tijdens de extraordinaire vergadering van de heer, baljuw, burgemeester, schepenen, grote gelanden en ingezetenen van 6 juli 1721 waren er klachten dat er geen kinderen naar Hemerycks school gingen.
- Het college van Kaprijke rapporteerde op 27 oktober 1721 dat Hemeryck bereid was zijn huis en school in Kaprijke te verlaten, dat hij instemde met de aanstelling van een andere schoolmeester die capabel is, op voorwaarde dat hij, Hemeryck, 12 £ gr. loon per jaar zou ontvangen voor zijn werk als organist.
- Dat leidde ertoe dat de verweerders zelf op 16 november 1721 een rekwest presenteerden aan de heer van Kaprijke, intussen jonker Charles Borluut, getrouwd met Adriane Theresia de Seclijn. Daarin vroegen ze om een andere schoolmeester omdat Hemeryck zijn werk niet deed en de school kapot ging.

Hemeryck diende daarop zijn **ampliatie van verbaal** in.

Hij stelde dat de verweerders hun verhaal gebaseerd was op een *abusieve suppositie*, want de verweerders bleven bij de ordonnantie van de commissarissen die de rekeningen van 1720, 1721 en 1722 kwamen afhoren. Nochtans stond er in het kohier van 1720 dat ze aan hem 12 £ gr moesten betalen voor het orgelspel, voor het onderhouden van de school en dat de (arme) kinderen gratis les moesten krijgen. Zijn aanstelling zei niet dat hij gratis les moest geven, maar schreef enkel voor dat hij moest school houden en spelen op het kerkorgel.

Hij vervolgde dat de verweerders verwarring veroorzaakt hadden bij de commissaris van het Vrije, jonker Charles de Villegas, zodat in het kohier van 1720 aangeduid werd dat Hemeryck een specificatie met het aantal (arme) kinderen die les volgden moest voorleggen.

Hemeryck stelde dat die **apostille** hem tot niets kon verplichten, want hij moest bij zijn aanstelling het aantal arme kinderen die les volgden niet bijhouden.

De andere documenten die de verweerders voorlegden bij hun verbaal waren volgens hem van geen belang, gezien in een bewijsstuk uit zijn rekwest de verweerders zelf verklaarden dat hij zijn werk als schoolmeester en organist goed deed.

De suppliant Hemeryck kon niet weten wat de verweerders resolveerden buiten zijn weten om, als ze er hem niet over hoorden. Hadden de verweerders hem op de hoogte gebracht, zoals hen opgedragen in apostille op hun rekwest aan de heer van 26 november 1721, dan zou de suppliant het tegendeel bewezen hebben.

Zijn ijver bewees hij al met de vierde bijlage aan zijn rekwest die aantoonde dat hij altijd school hield en zelfs een kerkgebod liet publiceren om ouders aan te zetten hun kinderen naar school te zenden. Hij kon weliswaar de ingezetenen niet verplichten daartoe, maar hij was steeds bereid om de kinderen die zich aandienden te onderwijzen. De verweerders hebben niet durven beweren en bewijzen dat de suppliant ooit kinderen zou geweigerd hebben. Hij had bijgevolg al zijn verplichtingen van zijn aanstelling voldaan.

Hij wees er op dat hij de job niet zou aanvaard hebben als de burgemeester en schepenen ten tijde van zijn aanstelling hem dat pensioen niet zouden beloofd hebben. Hij volbracht zijn dienst tot juni 1722 in overeenstemming met de voorwaarden van zijn aanstelling, zonder dat er - volgens hem - van iemand kritiek kwam. De verweerders moesten dus nu achteraf niet klagen. De suppliant concludeerde dat hij er in vertrouwde dat hij zou krijgen wat hij eiste.

In een tweede **rekwest** van 2 oktober 1723 eiste Hemeryck dat de verweerders de kohieren van 1720-1721 en andere relevante documenten opnieuw aan het hoofdproces zouden toevoegen.

Opnieuw bevolen de schepenen van het Vrije dat beide partijen moesten verschijnen voor burgemeester de Haveskerke en schepenen Rommel, ditmaal op zaterdag 9 oktober 1723.

De burgemeester en schepenen van Kaprijke dienden bij deze hun **procedure** in waarin ze braafjes de twee kohieren voor 14 dagen opnieuw toevoegden aan het hoofdproces. Toch konden ze het niet laten om er nog eens op te wijzen dat het de commissarissen Villegas en Bette waren die bij het afhoren van de rekeningen de helft van Hemerycks loon schrapten. Met andere woorden, de eiser verzocht met de vraag om die kohieren zijn eigen veroordeling.

De eiser repliceerde met zijn **repliek** op 30 oktober dat de verweerders die kohieren nooit uit het hoofdproces moesten gehaald hebben. Omdat ze die kohieren gebruikten bij hun verbalen van 5 maart waren die kohieren nodig om tot een vonnis te komen, met andere woorden, ze hielden zo de eisers '*goedvinden*' achter. De eiser vond dat de verweerders zich te sterk *flatteerden* dat die kohieren zijn ongelijk zouden gaan bewijzen. Hij wees er opnieuw op dat die schrapping gebeurde door de verweerders foutieve uitleg aan de commissarissen in zijn afwezigheid (waardoor hij zich niet kon verweren). De essentie van deze repliek is dat de eiser eiste dat de verweerders de extra gemaakte kosten voor het opnieuw toevoegen van die kohieren aan de procesbundel moesten betalen.

De verweerders zonden daarop hun **procedure loco dupliek** op om te melden dat die *redintegratie* van de kohieren niet nodig was om tot een vonnis te komen en dat ze die kohieren dagelijks nodig hebben om hun parochie te besturen. De eiser had er eerder al kopieën kunnen uit maken en hij kon ook in het eigenlijke proces gevraagd hebben om ze opnieuw toe te voegen. Ze eisten daarom dat de eiser zelf de kosten van dit tweede proces zou dragen.

Met het laatste document van 30 oktober 1723, getiteld **dictum sententie met besoigne voor commissarissen**, bevalen de schepenen van het Vrije de eiser en verweerders om op vrijdag 5 november 1723 voor een derde keer in het landhuis op de Burg in Brugge te verschijnen.

De verweerders kwamen niet af en kregen een verstek. Eén week later, op zaterdag 13 november 1723 waren zowel de suppliant aanwezig, als de baljuw van Kaprijke namens de verweerders. De schepenen stelden een akkoord voor, wat mislukte. Daarop werd recht verzocht en diende de eiser zijn naarder-verbaal in, vergezeld van twaalf bewijsstukken. In dat naarder-verbaal bracht de suppliant een overzicht van alles wat in het hele proces is gezegd in zijn voordeel en ontkrachte hij alle nadelige beweringen van de verweerders. Daartoe diende de eiser 12 getuigenissen in waarin de pastoor en orgelblazer van Kaprijke hun tevredenheid uitten, naast getuigenissen van (oud)leerlingen die les bij hem gevolgd hadden. Zijn school bleek niet enkel een lagere school te zijn. Hij had leerlingen tot 18-19 jaar in klas.

Achteraan in de **procesinventaris** is aangegeven dat op 19 februari 1724 de burgemeester en schepenen van de stad, keure en vrijhede van Kaprijke, veroordeeld werden om te betalen wat Egbert Hemeryck eiste, namelijk zijn achterstallig loon, naast de kosten van de beide rechtszaken.

CONCLUSIE

In deze zaak werd de klassieke procesgang met *rekwest*, *litiscontestatie*, *pleidooien*, *bewijsvoering*, *contradictiën/reprochen* en *solutiën/salvatiën* niet gevolgd. Beide partijen kwamen in de kamer van het Vrije enkele keren mondeling hun standpunten uiteenzetten voor de schepenen en maakten daar documenten van op, die meteen van de nodige bewijsstukken voorzien werden. We kunnen ons afvragen waarom Egbert Hemeryck er niet voor koos om een eis in te dienen voor de vierschaar in plaats van een rekwest voor de kamer.

Het werd duidelijk doorheen het proces dat de burgemeester en schepenen van Kaprijke de schoolmeester-organist Egbert Hemeryck zijn loon niet wilden betalen. De verweerders probeerden er zich achter weg te steken dat het de commissarissen ter afhoring van hun jaarrekeningen waren die 's eisers loon halveerden. Dat is raar gezien er mondeling geprocedeerd werd in de kamer van het Vrije, waar die commissarissen heel goed gekend waren. Het 'misverstand' met de specificatie waarin de suppliant een overzicht van de arme kinderen moest opmaken kon snel opgelost zijn. Het lijkt er op dat de burgemeester en schepenen van Kaprijke flauwtjes probeerden hun vel te redden door de suppliant door het slijk te halen met afschriften uit hun eigen administratie alsof er in de voorbije jaren ernstige klachten waren over de suppliant. Misschien waren die klachten wel ernstig en algemeen, maar er werd niet diep op die klachten ingegaan. Behalve een naamlijst van ingezetenen die geconvoceerd werden, wellicht omwille van andere zaken zoals de beden, ging het niet echt om een klachtenbundel, maar slechts over een paar rekwesten en afschriften uit hun eigen resolutieboeken. Dat burgemeester en schepenen van Kaprijke Egbert Hemeryck niet hoog inschatten en niet respecteerden, blijkt uit hun resolutie waarbij ze aangaven dat Hemeryck bereid was de school te verlaten om een andere schoolmeester aan te stellen die 'habel en capabel' was.

Blijkbaar was het voor de schepenen van het Vrije duidelijk genoeg wat er aan de hand was. Ze zonden geen deputatie naar de dorpsheer of pastoor. Er werden evenmin getuigenissen afgenomen van de grote gelanden, ingezetenen, en (oud)leerlingen.